

Előfizetési árak:

Egész évre 10.— Ft
Félévre 5.— "
Negyedévre 2.50 "
Egy lóra 1.— "
Egyes száma 4 kr.

Megjelenik minden nap, vasárnap kivételével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜ PÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Főpiacz, a város-házzal szemben.

Hirdetések:

Egy hasábas petit soronként 5 krajával számítatnak.

A miniszterelnök érdeme.

Debreczen, január 24.

(D) Mint tudjuk, az erdélyi szászok nem magyarok, sőt nem is nagyon vágyakoztak eddig magyarokká lehetni. Most is abban a hitben élnek, hogy jobb, száznak lenni, mint magyanak, sőt talán még azt is elhítetik magukkal, hogy különb a szász mint a magyar. Ily önhittsége egyébként minden nemzetiség hajlandó s ez az önhittség az, mely különböző faj csoportok közt a választalat képezi. De hát nem is az ellen van kifogásuk. Valakit erővel tenni magyarrá soha se volt magyar nemzeti politika. A magyar nemzetben is van és volt annyi büszkeség mindig, hogy a ki magyarrá lehet szerencsésének tartsa. A ki az uralkodó nemzet családjává lehet, az reá nézve nyereség, a ki pedig Magyarországon örökké idegen akar maradni, az maradjon idegen.

Aztán meg sok is volt a nemzet baja, gondja. Egy kis nemzet itt Európa keletén, kereszttyénséget védő misszióval török ellen, tatár ellen; aztán meg a hálából hátba támadó cseh ellen, német ellen; az oldalba támadó olasz

ellen, szóval körülvéve ellenségek-től, hogy fejét nem hajthatta nyugodtan pihenésre soha; hát örült, élt, s mint a megszorult ember, a ki mindenkinek annyi kamatot ad amennyire az illetőnek gusz-tusa van, így adott minden bevándorolt nemzetiségnek annyi jogot és szabadalmat, a mennyit szeme, szája megkívánt. Így kezdte magával a szerb az ő szerb vajdaságával Szerbországban, az oláh Oláhországban, a szász pedig az ő király-bírósgájával Szászországban érezni.

Egyik-másik német lexikonban mai napig is olvasható „Sachsenland in Siebenbürgen“. És ismét „Hermannstadt di Hauptstadt des Sacksenlandes“, sat. Ugy látszik tehát, hogy a szászok az ő maguk országába II. Zeyza és II. András óta (1160—1223) nagyon is bele-álmodták magukat, s 700 évi alvás után, most midőn az oszága belügyeinek rendezésére a magyar nemzet is rá kezd érni, igen kelmetlen érzéssel ébrednek, hogy hát tulajdonképpen még sem egészen Szászországban élnek?

Szinte komikus nézni azt az álomból földriadt bámész arcot, meg tátott száját, melyet a magyar kormányra, kivált pedig annak

fejére, Bánffy Dezső miniszterelnökre merednek, hogy vajjon higgyjenek-e füleiknek és szemeiknek? Eddig álmodtak-e, vagy most álmodnak? Nem ők birtokolnák-e hát, Sachsenlandot? Hogy valóban lenne-e beleszólási joga a magyar kormánynak abba, hogy „Sachsenland“-nak falui és városai nem magyar nyelven, hanem a tulajdonosok nyelvén vannak elnevezve?

Borzasztó a konsternáció Hermannstadtól Krónstadtig, a szász birodalom egész rengeteg lakója talpon terem s a csecsemőtől kezdve a sir szélén álló öregig, minden ököl fenyegetőzve emelkedik Bánffy ellen.

Szörnyen komikus egy képet lehet rajzolni ebből, hogy hasát fogná nevében az egész külföld. Hogy még is csak gyarló jószág ez az ember, és vannak momentumok, melyek gondolkozóba ejtik a józan fejet: vajjon az emberi böleességről irt legendák birtak-e valami elfogadható alappal? Nem-e a megfigyelő intézetbe vinnék Budapest városának akármelyik pontos fizető, házbérben lakó polgárát, aki nem akarná megengedni a háztulajdonosnak, hogy a ház részeit annak nevezze, a minek

TÁRCZA.

A hypnotizmus élettana.*)

Mikor a hypnosis élettanatát, az az hypnoticus élettani magyarázatát akarom adni, meglehetősen nehéz feladatok előtt állok. Mai nap már mindenki tud valamit a hypnozistról, ha máshonnan nem, a Trilby című regényből, vagy színdarab-ból, de még talán többen régebbi olvasmányaikból**), Mintegy tíz éve mult annak, hogy nálunk Magyarországon a hypnosis élénk eszmecsere tárgyát képezte egy a sajtóban, mint a napi társalgásban. Akkor ugyanis a budapesti kir. orvosi egyetemen bemutattunk egy leányt a kin a hypnotizmus álom jelenségeit legkifejezettebben lehetett észlelni, s melyek leírásával akkor a napi lapok a leg-bővebben foglalkoztak. Később e leányt Krafft-Ebing híres elmegyógyász gráci-klinikájára került s ekkor a nála elérhető esodás jelenségek leírása ujjalag bejárta az egész hazai és külföldi sajtót. En ezt a nőt boldogult Wagner tanár klinikáján egy évnél hosszabb ideig figyeltem meg, magam is kísérleteztem vele s valóság-gal el voltam ragadtatva a esodásoknak látszó

*) A Csokonai kör pénteki felolvasó estélyén felolvasta Tüdős Kálmán dr. főiskolai tanár, egyetemes orvostudor.

**) és az egész tüneményt oly rejtelmesnek tekintik, hogy annak egyszerű élettani törvényeken alapuló magyarázatával meg sem igen próbálkoznak.

jelenségektől, melyek nála észlelhetők voltak. Ugyanazon időben Párisban, Nanceyben s több más helyen is hasonló kísérletezések folytak, melyek végre oly dolgokat hoztak napvilágra, miket már a józan ész eleve is visszautasított volna de mivel nagynevű tanárok és orvosok adták azokat elő, hitelre találtak nem csak a nagy közönségnél, hanem a szak-körök előtt is. Néhány év mulvajózanabb felfogás kezdett érvényre jutni ezen a téren, mind inkább közeledett az egész dol-got megbíralására a szigorúan tudományos szemponthoz s ma már végre oda jutot-tunk, hogy képesek vagyunk az összes hypnotikus jelenségeket a maguk valódi értéke szerint méltányolni és ma-gyarázni.

En magam is, most már több mint egy évtized mulva, egészen más szemek-kel nézem az akkor előttem érthetetleneknek látszó tüneményeket. Látom, hogy azokban semmi természetellenes nincs, látom, hogy azok voltaképp nem egyebek, mint nagyon is mindennapi jelenségeknek tulhajtásai olyan egyéneknél, kik az ilyen tulzásokra már idegrendszerök alkotásánál fogva eredetileg is alkalmasabbak másoknál; látom, hogy az ugynevezett hypnotizmusra ugyszólván minden ér-zékenyebb idegzetű ember életében számos példa van s általában az egész nagyon mindennapi jelenségnek tünik fel előttünk, ha kissé közelebből vizsgáljuk.

A hypnosis jelenségeit már számo-san és sokféleképen leírták és így talán

nem is volna szükséges azokat részletesen ismertetni. Azonban úgy találtam, hogy az ilyen leírások általában véve vagy hiányosok vagy tulhajtottak, úgy hogy az olvasó közön-ség nem igen tudja még azt sem megállapi-tani, hogy mi bennök az igaz és mi a va-lótlan. Nekem közvetlen tapasztalataim lé-vén a dologról, azokból fogom előadni a lényegeseket, a melyek tudniillik az ösz-szes idetartozó tünemények magyarázatát lehetővé teszik.

A mi médiumunk egy 26 éves nő volt, jól fejlett erős, egészséges testalkatu leány, a ki több rendbeli indokolatlan lopást követett el s elmebeli állapotának hosszabb időn át történendő megfigyelése végett került a klinikára. Már ezen, alig erőlyes hangon kiejtett szavakra: „alud-jék el“ rögtön álomba merült. Ugy azon-ban, hogy szemei nyitva maradtak, látott és hallott, de magáról és környezetéről csak annyi fogalma volt, a mennyit a hipnotizáló neki bemondott. Ha ez azt mondta, hogy ő a fürdőben ül, azonnal dörzsölgetni kezdte magát, mosakodott, úgy a mint fürdőben szokás, ha azt mondta, hogy a víz hideg, dideregni kez-dett, panaszkodott, hogy fázik stb. Arra a bemondásra, hogy egy szép kis madár szállt az ujjára, areza vidám kifejezést öltött s elkezdett enyelegni a képzelt ma-dárról, arra pedig, hogy egy hamis kutya rohan reá, elrémült arcczal keresett me-nedéket. A teremben levőket álmában is látta, de azon bemondásra, hogy ez vagy az nincs ott, az illetőt rögtön nem látta,

akarja, mivelhogy az a ház a lakóé és nem az övé?

De még hogy a szabadelvű pártból is lépjen ki minden szász képviselő, aki különben nem is szász képviselő, hanem Szászország követe a budapesti kongresszuson. Így van az, mikor nagyon, de nagyon sokáig alszik valaki! Idő kell hozzá, hogy fölébredve, össze bírja szedni az ő esztét.

És „Sachsenland“ lakói meg vannak győződve teljesen, hogy nagy igazságtalanság követetik el ellenük!

Egyszerre Magyarországgá változtatni át az egész „Sachsenland“-ot hát nagy operáció is ez ugy hirtelenében, csak legalább hamarabb tudták volna, hogy bekövetkezhetik még ez is és előkészülhetek volna befogadására ama hitnek, hogy nem a maguk országában laknak, s hogy eme hitben nevelhették volna gyermekeiket is. De most megvan a nagy kijózanodás, a nagy boldogtalanság mindenfelé, a szász Hanzik nagyása elképzelhetlen fájdalommal esik össze, mint a kilyukasztott hólyag.

És ez a nagyzás, mely a magyar gyengédség sima keze alatt nőtt óriásivá, önhiséggé, elbizakodottsággá, ez a nagyzás volt oka Magyarországnak sok mindennek. Nagyon okos, nagyon helyes, nagyon erényes történelmi tény tehát a vasmarokkal nyulni a szász nagyzási hóbort fészkébe is, és megmutatni nekik: hogy hiszen ez is kitartás amit a ne-

vekkal teszték, nem Szászország ez hanem Magyarország, le a kalappal szent István koronája előtt!

— **A képviselőház általános költségvetési vitája** az idén példátlanul rövid lesz. Ugy halljuk, az ellenzéki pártok mindegyike egy, legfőleg két tagjának a föl-szólalásával csakis jelezni szándékozik álláspontját, azt t. i. hogy a kormány iránt való bizalmatlanságból általánosságban sem fogadja el a költségvetést. Nagyobb általános vitát egyik párt sem akar provokálni a kormány már számot is vetett annak a valószínűségével, hogy az általános vita már a jövő hét folyamán véget fog érni. Az egyes tárczák költségvetéseinek a tárgyalása sem veend hosszú időt igénybe. Szóval nyugodt és tárgyilagos budgetvitára van ez idén kilátás, amely körülményre való tekintettel a kormány — mint Bánffy b. miniszterelnök a szabadelvű párt mai értekezletén ki is jelentette — szívesen fogja venni, ha a párt egyes tagjai is részt vesznek bíráló és figyelmeztető fölvilágosításokkal a költségvetésnek a részletes tárgyalásában.

— **Munka az inségesek számára.** Darányi Ignác földmívelésügyi és báró Dániel kereskedelmi miniszter elhatározta, hogy bizonyos nagy közmunkákat már most fognak megkezdetni, hogy a rossz termés következtében több megyében inségbe jutott nép munkához és így keresethez jusson. Így legközelebb megkezdik az Ung és Zemplén vármegyékben építendő vájbn deregyői utunkait 100,000 forint költséggel, Bereg vármegyében a turavölgyi állami ut építését 150,000 forint költséggel, a pozsonyi kikötőépítési munkákat, — a koppányi dunaszabályozást 250,000 forint értékben, gátépítést Csepel-szigeten 210,000 forint költséggel, Torontál vármegyében a borjasi szabályozást 300,000 forint értékben, a franyovai szabályozást 160,000 forint költséggel, nemkülönben a kőtelki, szolnoki és kőrösi

szabályozási munkákat. A nagy vizsgáló társaságok is mintegy négy millió forint értékű munkákat kezdetnek el. Végül az ecsedi lap szabályozási és lecsapolási munkáinál is mintegy 4000 ember és a Vágfolyó szabályozásánál mintegy ezer ember található tisztességes keresetet. Egyben megemlítjük, hogy a Magyar Országos Központi Takarékpénztár igazgatósága ötszáz forintot szavazott meg a torontálmegyei inségesek számára és ezt az összeget már el is küldte a torontálvármegyei alispánnak.

Királyi vendégek a szomszédságban.

— január 22.

Az egész művelt világot és különösen a politikai és diplomaciai köröket érdeklő történelmi események színhelye lesz Nagyvárad a jövő nyáron a környéken tartandó hadgyakorlatok alkalmával. Mint a „Nagyvárad“ írja, két uralkodó, két hatalmasszövetséges: *I. Ferencz József és Vilmos német császár* Nagyváradon találkoznak. *Egyes hatóságok és hivatalos körök ugyanis mint a N-d állítja, már megkapták az utasításokat azon czélból, hogy Ő Felsége és Vilmos német császár odaérkezése alkalmára a szükséges előkészületeket megtegyék.*

A részletek természetesen ninesenek még kidolgozva a kabinet irodában, de az idő rövidségére való tekintettel mihamarabb elkészül programja a nagyváradai ünnepnapoknak, melyet feszült érdeklődéssel vár nemesak az ország, hanem az egész európai közvélemény.

A tavalyi tatabi hadgyakorlatok alkalmával tudvalevőleg ígéretet tett a hatalmas német császár királyunknak, hogy ez évben ismét eljön a magyarországi

járás közben, ha az elébe állt, neki ment. Egyszer egyik kartársam azt mondta, hogy senki sines a szobában minék az lett a következménye, hogy nem tudták felébreszteni, míg csak engem elő nem hívtak s én ébresztettem fel. Ha azt mondták neki, hogy nem tud lélegzetet venni, rögtön elállott a lélegzete, lassankint ajkai elszederjesedtek s végre a fuladás jelenségei mutatkoztak nála, mikor aztán természetesen felébresztettük. Ha azt mondtuk neki, hogy siket, nem hallott egy szót sem. S véül egyszer egy fadarabot értettünk a lábához azt állítva, hogy az tüzes vas: és az érintés helyén épen olyan hólyag képződött mint mikor magunkat megégetjük és ezekhez hasonlók voltak a sikerült kísérletek. Ellenben nem sikerült vele az előtte ismeretlen nyelven való társalgás. Nem tudta elénekelni azt a dalt, a melyre gondoltunk és nem aludt el a kezébe adott morphiumpörtől. Azonban ha tiszta czukorport adtunk kezébe ezt állítva, hogy az morphiumpörtől egész nap aludni fog, akkor aludt. Nem sikerült továbbá megláttatni vele, hogy mi történik a szomszéd szobában, vagy hogy egy előtte ismeretes de távol levő egyén épen akkor mit csinál. Ha ilyesmit kívántunk tőle, minden erejét megfeszítette, hogy kérdésünkre megfeleljen, de végre is, ha erőltettük a dolgot, gőresős rohamot kapott, úgy hogy fel kellett ébreszteni. Azonban sikerült vele meg-tétetni több olyan dolgot, a mit felébre-kellett elvégeznie. Így például egyszer azt mondtuk neki, hogy másnap 10 óra-kor az előadás alatt le fog menni a tan-

terembe s a táblára krétával egy kört rajzol s ő ezt csakugyan a hallgatóság nagy derűségére meg is tette. Sikerült továbbá az a kísérlet is, midőn azt mondtuk neki, hogy harmadnap délután 4 óra-kor minden további felszólítás nélkül el fog aludni s akkor egy papir tekerescsel, melyet törnek állítottunk, egyik klinikai orvost meg fogja ölni úgy, hogy azt a hátába szurja. Ez a kísérlet nagyon jól sikerült, amennyiben az illető orvos semmit sem sejtve, a laboratóriumban nyugodtan dolgozott. Médiumunk 4 óra tájban ágyából felkelt, a közelöbe helyezett papir tekerestet kezébe vette, köpenyegé alá rejtette s elindult a betegszobákba felkeresni az orvost s egész megjelenésén nagy izgatottság mutatkozott. Végre benyitott a laboratóriumba s ott áldozatát meglátva, annak háta mögé került s mikor az oda nem nézett, oly erővel vágta a papírtört annak a hátába, hogy az lebu-kott az asztalra s néhány lombikot össze is tört. Indulatosan ugrott fel s rávált a leányra, hogy mit akar? Ez azonban szó nélkül még egyszer rá rohant s igyeke-zett a papírtört újra beleszurni. Végre a leány felébresztésével vége lett a dula-kodásnak. Midőn elmondtuk neki, hogy mit csinált, nagy szemeket meresztett, tettét tagadta, nem emlékezett semmire. Nehány óra múlva újra elaltattuk s ekkor dése után másnap vagy több nap múlva kérdésünkre részletesen elbeszélte az egész eseményt.

Ezen és ezekhez hasonló kísérleteket megtettük más, a klinikán levő nőekkel is, melyek azonban sohasem sikerültek az

elmondott meglepő módon, hanem több vagy kevesebb hiányosságot mutattak.

Az összes kísérletek lefolyásáról már most a következőket tapasztaltuk:

1. Az elaltatás maga olyanoknál, kik még elaltatva nem voltak, eleinte sokasem sikerül jól. Csak többszöri kísérlet vezet teljesen mély hypnozisa, de lassanként az is, kinél eleinte nehezen megy az elaltatás, oda vihető, hogy egy rövid parancsszóra elalszik.

2. Az elaltatást nem mindenki képes egyforma eredménnyel eszközölni. Volt olyan kartársam, kinek parancsára a legtöbb nő nagyon hamar elaludt, de volt olyan is, aki senkit sem tudott elaltatni; én a magam részéről el tudtam altatni azt, aki engedte magát, de a ki ellenkezett, azt nagyon ritkán. Azon nőt, akit fentebb említettem, mindig el tudtam altatni még ha ellenkezett is. Magamon tapasztaltam, hogy ha azzal a bizalommal fogtam az elaltatáshoz, hogy az sikerülni fog, úgy sikerült is, míg ha kételyeim voltak ez iránt, akkor még az alkalmasabb médiumok sem aludtak el mindig, a kevésbé alkalmasak pedig soha.

3. Aki a más elaltatását látta, maga is könnyebben elaltatható.

4. Az elaltatott egyén az elaltatónak teljesen vak eszközévé válik, olyan lesz mint gépezet, melyet a hozzá értő tet-szése szerint hozhat működésbe, de az ilyen működések azért azt a benyomást teszik a szemlélőre, mintha azokat az illető czéltudatosan, saját akaratából ki-folyólag végezné.

hadgyakorlatokra. Akkor még nem jöhetett létre megállapodás arra nézve, hogy a hadgyakorlatok Magyarország melyik vidékén fognak lezajlani, de a német császár óhajtása volt, hogy erre a célra lehetőleg Nagyváradhoz közel fekvő vidéket válasszanak, hogy így egyuttal résztvehessen a Nagyváradon állomásozó és tulajdonát képező 7-ik Vilmos huszárezred jubileumán, mely ugyancsak a jövő nyárra esik.

Igy történt azután, hogy október havában Nagyváradra érkezett Beck tábornagy több előkelő katonai kapacitás kíséretében és megtekintette a környéket, vajjon alkalmas színhelye volna-e nyáron tartandó hadgyakorlatoknak. — Ugy értesülünk — írja a Nagyvárad — hogy a kiküldött katonai bizottság Szombatság vidékét találta olyannak, mely alkalmas volna a hadgyakorlatok megtartására. Több fővárosi lap nyomán ugyan mi is megirtuk, hogy a nagy hadgyakorlatokat Buziás vidékén tartják meg, de legujabb értesülésünk szerint ezt a tervet részben megváltoztatták és így Nagyvárad környékén is lesznek a nyár folyamán hadgyakorlatok, melyeket Vilmos német császár és I. Ferencz József királyunk fognak megtekinteni.

A császártalálkozás ilyenformán történelmi jelentőségűvé fogja avatni a nagyvárad huszárezred jubileumát, melyre már régóta készülnek katonai körökben.

Mindenestre most már lázas érdeklődéssel várják ugy a hivatalos körök mint a nagy közönség a végleges értesítést, a mely hírül hozza a nagyvárad királynapok részletes programját.

Joó István.

Debreczen, január 24.

A bölcsét, az igaz embert eltemettük. Temetésén sirt mindenki. Gyászolták őt, igazán, mélyen, a szív fájdalmas érzésével, egy becsületes ember felett érzett keserves bánkódással. Mikor kihozták az udvarra porhüvelyét, a téli nap halvány sugara odaült megpihenni az igaz ember koporsójára, hogy végső útja előtt köszöntse azt a kihűlt szívet, melyben a szeretet napja ragyogott, míg dobogott, átölelve minden nemeset, igazat, szépet, az emberiséget.

Temetésén megjelent Debreczen sz. kir. város társadalma, hogy könnyeivel is megszentelje annak a férfinak emlékezetét, ki eszének és szívének kincseit a közjó előmozdítására fordította és egész életének munkásságával életében az elismerésre, halálában pedig könnyeinkre rászolgált.

A szeretet kísérté siri útjára s aranyszáju szolgálja az Urnak remek beszéd kíséretében bucsuzott el tőle, az igaz érzés megszentelte szavakban emlékezve meg az igaz ember munkás életéről, jóságáról . . .

Azután megindult a menet a temető felé, hol annyi remény hervad el s hol annyi mélységes fájdalom vérvirága fakad a hantokon. A megnyílt sírgödörnél még egyszer megzendült a főiskolai kántus s elmondta bucsuzató beszédét az ihletett szónok:

Ferenczy Gyula, ki szive érzésének és kegyeletes megemlékezésének legszebb virágait tette le a legjobb ember sírboltjára.

A világot vesztett gyászoló család mintegy megkövülten állt a halál kapuja előtt. Válniok kellett a hű férjtől, a jóságos apától, a gondos családfőtől. Buzgó imájuk és könnyeik kísérték be a sírbolt sötét üregébe, szívükben mégis keresztyén reménységgel, hogy a tőlük elszakadt szívvel egyesülni fognak egykoron.

Megpihent jóságos ember, aludjál csöndesen! Siri álmod legyen oly nyugodt, mint amilyen szelid volt lelked, míg köztünk voltál. Legyen sírod könyv, melyből tanulhatunk, életed példakép, emlékezeted áldott!

*

Tegnap kísérték örök nyugalomra Joó Istvánt, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület érdemudus középiskolai felügyelőjét, — a mindenki által tisztelt, szeretett derék jó embert.

Igazán elmondható a temetéséről, hogy óriási közönség részvétele mellett folyt le. A péterfiai halottas ház tág udvarát és a ház előtti széles utca részt sűrűn lepték el a gyászoló közönség fekete tömegei. A társadalom minden rétegét képviselve láttuk a koporsó körül. Az egyházkerület számos vezér embere, az egész főiskolai tanári kar, a vidéki gimnáziumok küldöttei, a szabadelvű párt intéző bizottsága testületileg, a helybeli lelkészi kar, a városi és a vármegyei tisztikar, a városi törvényhatóság képviselőtestülete, a kollegium egész ifjusága stb. jelentek meg az impozáns temetésen, Joó István végtisztesség tételén.

A ravatalos szobából mikor a koporsót lehozták az udvarra, a mély gyászba borult özvegyet gr. Dégenfeld József fő-

5. Az elaltatott az alvása alatt történetekre éber állapotában nem emlékszik. Ha azonban újra elaltatjuk, akkor emlékszik a hipnozisban történetekre, de az éber állapotában történetekre nem, úgy hogy teljesen két külön lelki életet élő egyén benyomását teszi reánk.

6. Legkönnyebben altathatók el a hysteriás nők, de a teljesen egészséges nők közül is elaltatható körülbelül minden harmadik, a férfiak közül sokkal kevesebb. Gyenge elméjük, korlátolt felfogásu, műveletlen egyének egyáltalában nem alkalmasak a hipnozisra.

Ezen tapasztalatok alapján mindenképp előtt kétségtelen az, hogy a hipnozis az által jön létre, hogy a hipnotizált az ő saját egyéni akaratát teljesen alárendeli egy másik egyén akaratának. Történhetik ez szándékosan, midőn ő maga is igyekszik elaludni, vagyis akaró képességétől megszabadulni, de történhetik kényszer által is, midőn az altató akarat oly erős, hogy azzal szemben az elaltatott gyengébb akaratereje úgy szólván megsemmisül. Ha először kísértjük meg valakinek az elaltatását, azt többnyire úgy tesszük, hogy igyekszünk figyelmét valamely irányban hosszabb ideig lekötni, mindaddig, míg az illető teljesen ki nem fárad s ezáltal akaratának ellenálló képességét el nem veszíti. Olyanok, kik a külbehatások iránt fogékonyabbak s azoknak hamarabb engednek, mindig könnyebben fognak elaludni, erősebb idegzetűek nehezebben. Már ez magában eléggé megmagyarázza, hogy miért alutnak el könnyebben a nők. Ismeretes, hogy a nők általában minden,

az idegekre ható ingerre könnyebben visszahatnak, mint a férfiak. Egy koesiba fogott lónak a megbokrosodása a legtöbb nőt sikoltozásra, esetleg elájulásra bírja; míg a férfi ilyen helyzetben, dacára ijedelmének, az eszközökön gondolkodik, melyek a bajból kiséghethetnek.

Egy kedves egyént illető gyászhirre a legtöbb nő kétségbeesett zokogásra fakad, midőn a férfi legfeljebb pár csepp könnyet morzsol szét szemében. A nő, ha veszedelembé jut, még a legmagasabb is, vakon engedelmeskedik azon férfinak kitől segédelmet vár, míg a férfi a veszélyből mindig a saját akaratára szerint igyekszik szabadulni. A nő, ha beteg, szóltanul tűri a legnagyobb szenvedéseket, míg a férfi folyton türelmetlenkedik, vitatkozik orvossával s azt tudatlannak nevezi, ha nem segít rajta gyorsan közben pedig kifakad a sors ellen. Egy szóval a nő a kényszer helyzetbe hamarabb beletörődik mint a férfi, nagyobb a tűrő képessége, de kevesebb a tevékenységre ösztönző akaratereje. És a hipnozis lényege épen abban áll, hogy ez az akarat erő szűnik meg, vagy rendeltetik alá egy másik ember akaratának annyira, hogy ugyszólván megsemmisül.

A másik elméműködés, a mi a hipnozisban szünetel: a körülményeket mérlegelő képesség vagyis az agynak ugynevezett gátló működése. a mi voltaképpen az akarat hiányának szükségképeni következménye.

Midőn bennünket éber állapotban valamely behatás ér, melyet érzékszerve-

működésbe lép az agy gátló képessége ink segélyével észre veszünk, azonnal meynél fogva képesek vagyunk az értzéki behatás foka és minősége felelt itéletet alkotni, annak esetleg tulsulyra jutását, megakadályozni. Például ha valaki azt mondja nekünk, hogy a hó fekete, akkor az állítást megértjük ugyan, de azonnal tiltakozik bennünk a gátló működés, mely megakadályoz abban, hogy nálunk egy ilyen valólan állítás hitelre találjon. Ha a bálban egy szép nőt látunk s kedvünk támad azt megcsókolni, rögtön ott van a gátló működés melynek segélyével belátjuk hogy az idő, a hely stb nem felel meg egy ilyen vágy kielégítésének és nem tesszük meg azt, a mit voltaképpen nagyon szeretnénk. Ha valakit már a táncz, a zene, esetleg a mámor olyan állapotba hoz, hogy ez a gátló működés nem igen teljesíti kötelességét, akkor nem törődve helylyel és idővel, enged az ösztönnek s meg teszi azt, a mit józan fővel soha nem tett volna meg. Ez a gátló működés az, a mit a mindennapi életben önuralomnak szoktunk nevezni.

Tehát a hypnoticus állomban megszűnik az akarat és megszüntnek az összes gátló működések, azokban az érzékszerek összes működése, a mozgási képessék teljes erejükben fennállanak.

(Vége köv.)

gondnok és főispán, a korán árvaségra jutott Joó Irma kisasszonyt pedig Kiss Aron püspök vezette karon fogva a koporsóhoz. A főiskolai kántus és a tanítóképzés ifjak éneke után K. Tóth Kálmán tartott imát és rövid gyászbeszédet a közélet elhunyt nemes alakja, elköltözött jó barátja kihült teteme felett. A költői szépségekben gazdag beszéd mély hatást tett a gyülekezetre s alig maradt szem szárazon a megindulástól. Még egy ének hangzott el s azután a fekete érzéköporsót a Kegyelet temetkezési intézet szép gyászkoetsijára tették s megindult a hatalmas menet a Kossuth-utcai temető felé.

Lugossy József, a kollégium 1884-ben elhunyt országos híri tudós tanára mellé, ki a családnak közeli rokona volt, helyezték Joó Istvánt. Mielőtt azonban a sírbolt ajtaja bezárult volna mögötte.

Ferenczy Gyula (kollégiumi akadémiai tanár, az anyakönyvtár őre eszmedus, tartalmas gyönyörű beszédben bucsuztatta el az elköltözött nagy férfit:

A bucsu beszéd

feljegyzéseink szerint körülbelül így hangzott.

Elaludt kedveseink nyugovó helye, mohosult sirok, düledező fejfák hazája, sóhajta köszöntlek. Bustemető, lombtalan akáczaiddal, jeges sirhantjaiddal, könnyeimen keresztül, e késő téli délutánon, igazi képedet látom.

A mikor az elmúlt tavasszal itt a közelben (ezélzás Bodossy Pálra, a ki felett a sirbeszédet szinte a szónok tartotta) egy másik kedves jó barátot, egy hü szívet temettünk, zöld lombos fáiddal, virágos pázsittal, madár dalos, illatos szellővel — csalódásba ejtettél és eltartad a borzadályt, a kétségbeesést, az enyészetet, a mely dombjaidon lakik.

A lombtalan fák, a fagyos rögök, a téli természet jelenségei között most tisztán látom mi vagy? Az örök halál, a mélyeség fájdalom birodalma.

A hideg szellő megfagyott sóhajok hangját hozza el felém, a megdermedt földben a vonagló halál jégszobra áll előttem.

Téli temetői tájék zordon fenségedel, akáresak a jéggel borított magas bérczorum, te most igazán beillesz az általános gyászba, melylyel az egyház és iskola, a város és a társadalom, a család és a jóbarátok nagy halottját, néhai nagytiszteletű *munkácsi Joó István* urat temetjük és méltó keretül szolgálsz beszédemhez ki kegyeletes szíveddel egyszerű szavakkal, a nagy halott alakját, itt a nagy határnál megegyszer felidézni megpróbálom s tőle s nevében végső bucsut veszek.

Mint a hófedte, komor, büszke bérczek orma, oly erős, hatalmas volt a férfin, a ki elmúltát közülünk. Tehetsége, hatalmas esze, halvány bus arcza, nagy magas termete, magas helyzete mindenki közül kiválóvá tévük. Arczán az ész hideg fensége tükröződött, ajkán ritkán látszott derengő mosoly, hogy szíve kedélye is volt, csak kevesen tudták, mint a hegyek napsütött verőfényes zugait kevesen ismerik.

Ha felzendült ajkán a szó, a mint a mély folyam áradása méltóságos, meggyőző, a helyzetnek megfelelő vala.

Sokat elért és szerencsének mondhatom, de mindazt, mit elért bőven megérdemelte. Nagy volt állásában, elért sikerében s nagy volt reményeiben és kilátásaiban s a melyek most mind porba omlottak és megsemmisültek vele.

Ily gyorsan mulik el az ember és ily hirtelen dőlnek el az erősek.

Egy hónapja rosszul létéről vártalan értesültünk.

Egy hete jobbulásáról örömmel hallgatánk.

Most sirja felett állunk, végső isten-

hozzádunk hangozik és az a kérdés tolu ajkainkra, hogy mi lesz a Joó István legméltóbb emléke?

Ez a kérdés ti felétek hangzik elsőben egyház és iskola vezér férfiai.

Ti felétek lelkesek, a kiknek sorából 30 évvel ezelőtt Joó István a gróf Degenfeld családnak neveléséből távozó a szőke Szamos partján épült Szatmár-Németi városába kimagaslott, kitünt.

Felétek iskoláink tanítói, tudós tanárai egyházkerületünk nemes alakjai, a kiknek körében munkált, predikált, épített. Feléd ősz püspökünk, ki ott állsz az élet egyik végső határán s kit fent tart az Ur kegyelme, míg jobb- és balkezed mellől elhallnak az erősek, azok a kik méltók lettek volna nyomodba lépni.

Az ur kegyelme sokra elég, tartson téged még soká, ezt kívánjuk neked mi és a Joó István szelleme.

Neked pedig főgondnokunk, ki férfi korod teljében, mint egy drága név örököse s mint egy drága örökség kormányosa jársz soraink előtt, kit az elhunyt kettős kötelek kötözött, mondjam-e, hogy mi lesz az ő legigazibb emléke?

Nevezem-e egyházainkat és iskoláinkat, a magyar hazafiság a tudományos haladás, az emberi szabadság védbástyáit és oltárköveit?

Ha ezek virágoznak, ha ezek mint tüzoszlop messze világítanak, ha azok az intézmények, a melyekért szívünk dobog forrott, örökös találnak; ha a kidőlt nagy méltó erős férfiak helyébe, egyházunk és iskolánk nagygyátételére, megújítására ezélzó terveidhez méltó munkatársak állanak, a kik az elhunytakat pótolni tudják: az lesz Joó István igazi emléke.

Nemes Debreczen városa, neked a gondviselés nagy messze zugó erdőségeket, mértőföldre nyuló délibábos rónákat, földi vagyont és gazdaságaid.

Nem ezek pusztán igazi drágaságaid. Ezek felett, még inkább azok a szentelt sirok, amelyek alatt itt a közelben s távolban elhunyt nagyjaid pihennek: nagy embereid s azok az eszmék, azok az intézmények, amelyekért keblök egykoron hevült: Apold azokat féltő gondozással. Ekes szőlő ajkaid hirdessék falaid között továbbra is a nemzet és trón összefordását, lelkesítsenek minden nagyra, nemésre, a művelődésre a műveltség, a tudomány az emberi haladás nagy intézményeinek fenntartására és megépítésére.

Ha ezek fent állanak, ha ezek virágoznak, akkor lesz a Joó István helye kipótolva, emléke megörökítve közölte.

Akiknek veszteségét nem pótolja semmi, azok ti vagytok gyászos család, bus özvegy, árva gyermekek s ti jó barátok. A ti vigasztalások egyedül az, hogy ahol az idegen az ész és tudomány erejéve lenyomó hideg nagyságot látott, ti éreztétek a nagy ember nagy szívének, kedélyének, szeretetének, barátságának meleg sugarait.

Gyermekek, a ti vigasztalások a nagy név, legyen szerencsétetek és sorsotok is valóban az. S neked özvegye, hogy híven oldala mellett állottál, nagy szenvedéseidben el nem hagytad, hogy sok ezreken gyászolunk veled; viseld bánatod nagy szíveddel és méltóságosan.

* * *

Kéklük a téli égbolt, sötét fátyol készül az égről a földre, késő az idő s nem vár a halott. Nem késleltetlek én sem már tovább. Néhai *munkácsi Joó István* elbocsátlak. Az erős Isten formálta a földet s rajta a telet. A halál zord telét is, a tiédet is. Az ő szava hangzott te feletted is: Por vagy, porrá kell lenned.

Légy hát por a többi porok között. Pihenj esendesen nagyjaink társaságában. Kedves voltál nekünk, kedves drága helyre helyeztünk ide.

Oh drága szentelt hely ez a temető.

Minden olyan sirral drágább, mint a tiéd. Aludd végső álmodat, álmodj a ref. egyház egyházainak, iskoláink megépüléséről, Debreczen város nagyságáról, a magyar haza diésőségéről. Álmodj míg egyszer, megrezdül az enyészet birodalmában a kopár, fagyos, hólepte sirok felett az élet fejedelmének szózata: én vagyok a feltámadás és az élet! Emléked logyen áldott, alkotásod, munkáid, üresen maradt helyed leljen méltó munkásokat.

Elbocsátlak, nincs hozzád több szavam. Csak könnyeim vannak. Azokon keresztül kiáltom feléd: Isten veled!

A koporsóra tömérdek koszort küldtek. Sikerült a következőket följegyeznünk:

Kedves Pistájának, Irma Fejthetelen jó apáinak — Irma és Pista. Gróf. Degenfeld József és családja, a leghívebb barátainak. Debreczeni evangélikus református Tanítótestület tisztelet és szeretet jelöl. Békóssy László és családja. Szeretett titkáriának a Nőegylet. Konez Ákos és neje az igazembernek. Özv. Domokos Kálmán, mély részvéte jelöl. A debreczeni ev. ref. főgymnasiumi Tanári kar, Joó István egyházker. gimnáziumi felügyelőjének. A kisújszállási főgymnasiumi ifjuság halála jelöl. A kisújszállási ev. ref. egyház főgymnasiuma felügyelőjének. Az ev. ref. felsőbb leányiskola kegyelete jelöl, egyházkerületi felügyelőjének. A debreczeni szabadalvüpart szeretett elnök-helyettesének. A kisújszállási főgymnasiumi tanári kara szeretett felügyelőjének. H.-Nánási ev. ref. gimnázium tanári kara, szeretett felügyelőjének. — A karozagi református gimnázium Joó Istvánnak. Kiss Aron és családja, Joó Istvánnak hü rokonának. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület buzgó és lelkes tiszviselőjének. Mély részvétellel szeretett felügyelőjének. Szatmár-németi ev. ref. felsőbb leányiskola tanárkara. A szatmár-németi ev. ref. főgymnasium, szeretett felügyelőjének. A sz.-németi ev. ref. gimnázium tanuló ifjusága, szeretett felügyelőjének. H.-M.-Vásárhelyi főgymnasium, szeretett felügyelőjének. Békési gimnázium, nagyérdemű felügyelőjének. A mező-turi gimnázium, nagyérdemű felügyelőjének stb.

NAPI HIREK.

— Csokonai kör — Bessenyei kör.

A nyíregyházi Bessenyei kör ma tartja alakuló ülését. Az új kör a magyar művelődést fogja szolgálni. Működése elé rokonszenvvel nézünk és bizunk benne, hogy megfelel a maga elé tűzött hazafias misszióknak. A Csokonai kör elnöksége ma táviratban üdvözölte a kört. A távirat, amelyet Szabolcs megye főispánjához ezimeztek, a következő:

Méltóságos báró Feilitisch Berthold Urnak Nyíregyháza. Bessenyei kör alakuló közgyűlésének kegyeskedjék testvéreyyleti hazafias üdvözetünkkel, működéséhez szerencsekívánatunkat bejelenteni. Debreczeni Csokonai kör nevében Komlóssy Arthur alelnök.

— **Telefon a kollégiumban és az egyház épületében.** A kollégium gazdasági tanácsa, valamint a presbiterium elhatározta, hogy a telefont bevezeti. A gazdasági tanács a kollégiumba, a presbiterium pedig az egyház iktató hivatalába.

— **Fazekas Mihály emléke.** A halás utókor, mint említettük, fölujtja Csokonai kebelbeli jó barátjának a Ludas Matyi híres szerzőjének *Fazekas Mihálynak* az emlékezetét. Azt a házat, amelyben a vigmuzsák kegyeltje egykor lakott és eldalolta vidám dalait, amelynek helyén jelenleg az ipar és kereskedelmi bank palotája áll, a Csokonai-kör tudvalevőleg emléktáblával jelöli meg. Az emléktábla elkészítésével a magyar szobrász művészek egyik legkiválóbbját *Tóth Andrást* bízták meg, aki itt él, itt alkot és nem is hagy el bennünket, minthogy amolyan röghöz tapadt debreczeni. A márványtábla kerü-

letét most esinálja a művész. Megragadón szép munka lesz ez. Hat részre van osztva a diszes keret, mindenik egy-egy dombormű: öt a Ludas Matyiból örökít meg jelenetet, egy pedig Fazekas Mihályt ábrázolja, amint épen kebelbeli poéta czimborájával: Csokonaival koezcintanak. A másik öt dombormű a következő:

1. Ludas Matyi, egy kaczagtató figura, amint a döbrögi vásáron a libák közt van.

2. Amint Ludas Matyi a verés után visszaszól a hetyke Döbröginék: Háromszor veri ezt kenden vissza Ludas Matyi.

3. Amint Döbrögi átöleli a fát, Ludas Matyi pedig hátulról a zsineget tartja, a melylyel elakarja verni.

4. Mikor Ludas Matyi, mint orvos áruhában megjelen Döbröginél, aki tanácsára izgatottan imigyen kergeti a szolgákat: Gyógyszert fürdővizet szaporán.

5. Az a jelenet, mikor Döbrögi üzi a szolgálait Ludas Matyi után, aki pedig hirtelen a fa mögül ezzel ugrik elő: Nem fogják el azt.

A domborművek a debreczeni művész nagy tehetségének hirdetői.

— **Az orvos és gyógyszerész egyesület** közgyűlését f. év január 22-én tartotta meg a tagok élénk részvétele mellett, dr. Kenézy Gyula elnök nagyhatású megnyitói beszédét és dr. Szalay Béla első titkár jelentését élénk helyesléssel vette tudomásul a közgyűlés, amely három évre szólólag megválasztotta ezután a tisztikarát és a választmányt és pedig: Elnök: Kenézy Gyula dr. Alelnök: Balkányi Ede dr. I. Titkár: Szalay Béla dr. II. Titkár: Altmann Béla dr. Pénztárnok: Mihalovics István, Gazda és könyvtárnok: Dr. Siehermann A. Választmányi tagok: Csikos Sándor dr., Füleky Pál, Kellner Elek dr., Losonczy Almos dr., Popper Alajos dr., Somogyi Zoltán dr. Sárvary Gyula dr., Szentpály Béni dr., Tüdös Kálmán dr., Ujfalussy József dr. Póttagok: Burger Péter dr., Horváth Károly dr.

— **A pénzkölcsönzés könnyítése az ev. ref. egyháznál.** A debreczeni ref. egyház a kölcsönügyletek lebonyolításának megkönnyebbitése czéljából *új szabályzatot* alkotott, mely szerint 1. Ezentul nincsen kötelezve a kölcsönt kérő felek folyamodvány benyújtására, harm a hitelesített telekkönyvi kivonattal egyszerűen jelentkeznek az egyház igató hivatalában. 2. Eddig a kikölcsönzött tőkét teljes egészében, egyszerre kellett visszafizetni, — ezen túl a részletekben való visszafizetés, a résztörlesztés is meg van engedve. A törlesztett összeg azonban az eredeti kölcsöntöke tiz százalékánál kevesebb nem lehet. A debreczeni ev. ref. egyház pénztörvénye 6%-os kamat mellett kölcsönöztenek ki s azon előnyük van a kikölcsönzőre, hogy a kamatok nem előlegesen, hanem félévenként utólagosan fizetendők. Debreczen 1898. jan. 22. Szinay Gyula a debreczeni ref. egyház gazdasági bizottságának elnöke.

— **A második közvaesora.** melyet a debreczeni népkonyha javára rendeztek, csak 40 forintot jövedelmezett, míg az első tisztán 390 frtot hozott be. Ilyen csökkenő áldozatkészség mellett nehéz lesz a télen fenntartani a népkonyhát, melyet pedig nap-nap mellett mindig több szegény keres fel egy kis tápláló meleg ételért.

— **Megyei pénztárvizsgálat.** A megyei pénztárban szombaton vizsgálatot tartott gróf Degenfeld József főispán és dr. Medve Zoltán titkár, mely alkalommal a pénztárt rendben találták.

— **Fiatal betörő.** Vidor Ferkó, Bogdács János és Kiss Károly még alig lépték túl a tiz évet, már is rossz dolgokban törtek a fejüket. A korai csömeték a mult héten Felső-

Jóssán betértek Kiss István lakásába, s a gazda távollétében a szekrényt feltörték s a tartalmát huszonnégy forintot elvitték. Volt aztán dáridó. Egész nap járta a cukor, meg a cigaretta. Fel is tűnt ez a községbelieknek, kérdőre vonták a nebulókat s be is vallották, hogy honnan szerezték a pénzt. Tizenhósz forintot meg is találtak Vidornál, a többit elfűstölték. A bírósághoz vitték az apró tolvajokat s a járásbíró Vidát 8 napi elzárásra, melyet a 12 éves tolvaj most tölt el a debreczeni ügyészségi fogházban. A két társ megszabadult a büntetéstől, mert még csak nyolcz évesek.

— **Ellőtte a bal kezét.** Végzetes szerencsétlenség áldozata Pósalaky János, Pósalaky Mihály p. biztos testvére. Az udvaron borjúkra lövöldözött s mikor a fegyver kakasát elsütötte, a fegyver nagy durranással szétrobbant kezében, de oly szerencsétlenül, hogy ujjait leszakította. A szerencsétlen ember eszméletlenül terült el s az első orvosi segélyben dr. Csikos Sándor részcsitette, ki kezefejét nyomban amputálta is. A szerencsétlenül járt ifju állapota súlyos ugyan, de van remény, hogy pár hét alatt meggyógyul.

— **Az útköz.** Az ismertebb csavargók közé küzdötte föl magát Csobai Mihály. Az éjjel szanaszét csavarogván, itt is, ott is volt és annyira ivott, hogy az utca kövezetén homperegve a kis-uj-utca és a leendő délibáb-utca sarkán mély álmomba merült. Jöttek aztán vidám fiatal emberek farsangi hangulatban, akik keresztülbukdácsoltak a derék Csobain. Ő mégsem ébredt föl. Aludt mélyen jóízű horkolással, mint a legigazabb. Csak ma ébredt föl a tömlőzben, ahová targonczán utaztatták be. Némi nyugalomra lévén szüksége a derék férfinak néhány napig ott is tartják.

* **Köszönet.** Szegény megboldogult jó anyám temetése alkalmából, mindazon rokonaink, jóbarátaink és ösmerőseink, valamint a Debreczeni Dalegylet tisztelt tagjai, kik szíves megjelenésük által kimutatott részvétükkel mély bánatunkat enyhíteni kegyesek voltak, fogadják legőszintébb szívből eredő hálás köszönetünket. Tikos József és családja.

Törvényszék.

* **Bűnügyi végtárgyalások.** A debreczeni törvényszék büntető tanácsa e hét folyamán a következő bűnügyeket tárgyalja:

Január hó 26. Budaházy István ellen család, Sári Etelka ellen lopás, Pataki András ellen lopás büntetéseért és Konez Tamás ellen rágalmozás vétségeért.

Január 27. Nagy M. Zsigmond ellen gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétségeért, Sári Etelka ellen összbüntetés kiszabása, Forgács Gábor ellen lopás büntetéseért, ifj. Rigó Ferenc és társa ellen párviadal vétségeért.

Ugyanezen napon másod és harmadfoku bírói ítéletki hirdetések is lesznek.

Január 28. Tóth Tamás Antal ellen rablás büntetéseért, Jóna Gergely s társai ellen súlyos testisértés büntetéseért.

Január 29. Lőrinczy István által Boóz Ferenc s társai ellen irágalmazási sajtóperét tárgyalja a törvényszék.

* **Letartóztatott ügyvéd.** Szenzációs letartóztatás történt Zomborban. A Debreczenben is ismert Harsányi (Harstein) Albert hajdu-dorogi származású, boszniai ügyvédet tartóztatta le Grün József kir. törvényszéki bíró Zomborban. Harsányi a 80-as évek elején költözött Boszniába; ott letette a törvényszék előtt az ügyvédi vizsgát s a közös miniszterium által ki-neveztetett Bácsákára ügyvéddé. Mint ügyvéd csakhamar letért a becsület utjáról; sokan pénzeiket, mások vagyonukat bizták

reá kezelés végett. Nagy összegeket sikasztott. Mikor már lépre került volna, ott hagyta Boszniát s hazajött Magyarországra. A dolna-utczai ügyészség megkeresésére a debreczeni kir. törvényszék megindította ellene az eljárást s a vizsgálóbíró le is tartóztatta; később azonban tizenhósz ezer forint kauczió ellenében szabadlábra helyezték. Időközben az igazságügyminiszter a zombori kir. törvényszéket delegálta, miután Debreczenben nem rendelkeznek elegendő szerb és horvát tolmácsesal, akikre pedig ebben az ügyben rendkívül nagy szükség van. — A bűnügyben előkerülő nagy mennyiségű iratok mind szerb és horvát nyelven vannak írva s a beidézendő tanúk is mind boszniaiak. Így került Harsányi Zomborba. Grün József, ez ügynek vizsgálóbírája, a kihallgatás alkalmával az ujabban felfedezett gyanúkok alapján — a 18,000 frt kauczió daczára — letartóztatta. Harsányi most ott ül a zombori kir. ügyészség fogházában s a Boszniában elkövetett üzelméért, miután magyar honosságára való tekintetből ki nem adható, itthon nyeri majd el méltó büntetését.

SZINHÁZ.

* **Színházi hírek.** Szathmáry Árpád betegsége miatt a keddre hirdetett „Hivatalos feleség“ elmarad s helyette a *Pry Pál* bohózat kerül színre. Folyó 27-én esütörtökön páros bérletben a keddre ki-tűzött „Hivatalos feleség“ másodsor. L. Komáromy Mariska Abbáziából visszatért és pénteken e hó 28-án a „Libapásztor“ operettében lép fel először.

* **Piros bugyelláris.** Szegény Csepreghy! Aki az örök álomban, örök di-esőségről álmodozol de megtépték koszorodat a debreczeni szinpadon. Mikor elfáradtál az asztalos műhelyben, a gyalu helyett dehogyan vettél volna tollat a kezdedbe, hogy a halhatatlanságnak alkoss, ha sejtéd, hogy a legmagyarabb város szinpadán így megcsufolják a te szép alkotásod, a Piros bugyellárist. A boggyoszlói vagy a h-nánási szinben képzeltük magunkat, mert a szereplők legtöbbje készületlenül állt ki a szinpadra. Vigaszul csak az szolgált, hogy e gyöngye előadásnak is volt néhány olyan mozzanata, amely némileg enyhített a dolgokon. Nem láttuk a rendező kezét. *Ugy látszik a főpróbákat kiírják, de nem tartják meg.* Ugyanezen katonákat, kik résztvesznek a zeneprobákban, este másfelé vezénylik s gyakorlatlanok helyettesítik őket. Ebből aztán természetesen zavar támad. A helyettes karmester nem tudja a taktust betartani, nem figyeli az énekeseket, a kotta szerint lemuzsikáltat, éppugymint egy sétahangversenyen. Több ízben mondtuk, *hogy a helyettes karmester Zsolyemskyt nem képes pótolni.* Reméljük, hogy végre-valahára belátja ezt az igazgató és nem fog mindig ezzel a helyettes karmesterrel experimentáltatni, ki lehet jó zongoratanár, de egész zenekart nem tud dirigálni. A rendezés hiányát abban is látjuk, hogy míg az őrmester magyarul, addig a káplár németül vezényel a legénységnek, de a ruházatban is feltűnik a gondatlanság. Ennyi baj között bizony nehéz feladata volt a mi bájos primadonnánknak F. Kállay Lujzának, aki a kaoszbán egy perezre sem veszítette el a szerep fonálát és olyan aranyos kedélyű eleven Török Zsófi volt, amilyennek Csepreghy ezt az alakot megalkotta. Játéka nagy haladást

mutat a népszinmű szerepek terén is. Elmondhatjuk, hogy a vidéki színpadon aligha van ma a népszinmű szerepekre alkalmasabb művésznő ő nála. Szépen esengő, tiszta, erős hangja kifejezi a magyar népdal szépségeit, szívárványos színt, elringató hangulatát, Sziklay Miklós főizé komikumával a káplár szerepében hatást ért el. Rubos most is komolyan vette szerepét s eleven temperamentumos játéka tetszett. A többi szereplőről jobb hallgatni.

- w - f.

Presbyteri közgyűlés.

Debreczen, január 24.

A debreczeni ev. ref. egyház tanács tegnap d. e. tartotta ez évben első közgyűlését. Ezuttal még a régi presbiterium ült együtt, amelynek a tegnapi utolsó közgyűlése volt. A múlt év végén megválasztott új presbiterekkel fölfrissített, testületet csak a jövő hónap elején hívják össze, amikor megejtik az alakulást, letezik az új előjárók az esküjüket és megválasztatnak a különféle bizottságok. Közben pedig ott lebeg az új presbiterium fölött a Márk Endre felebbezése, melylyel az egész választási ellen hadat üzent. A közgyűlés lefolyása ez volt:

Kiss Áron püspök és Simonffy Imre főgondnok foglalták el az elnöki széket. A terem csak félig telt meg. Az új tagok pedig nem kaptak meghívót, — a régiak pedig mintha kifáradtak volna az egyház ügyei iránt való buzgó érdeklődésben: távol maradtak. Vagy ötvenen hallgatták végig a jan. 27. és 28. napjain lezajlott választás eredményéről szerkesztett központi bizottsági jelentést. Az eredmény ötmertetes. A függetlenségi párt jelöltjei tiszteres szótöbbséggel győztek a kormánypárt listájával szemben. Főgondnok ismét a Simonffy nevet méltán viselő polgármester, akire mindakét fél egyező akarattal és ragaszkodással rá adta szavazatait. Meg is éljenzték, mikor Somogyi Pál főjegyző olvasta legelőször a nevét.

Szinay Gyula felszólalása után az elnökség kihirdette a határozatot, mely szerint a közgyűlés a választás eredményét tudomásul veszi; a megválasztottak behívását a február 6-án tartandó alakuló közgyűlésre elrendeli, amikor az állandó és nem állandó bizottságok is megfognak alakulni.

Ünnepélyes mozzanat következett ezután. Az ősz püspök Kiss Áron patriarkalis alakja emelkedett fel az elnöki asztal mellett s ékes szavakkal üdvözölte újra megválasztott elnöktársát, akinek sebzett szívére enyhítő balsamként hatott ezer ajknak lelkesült kiáltása: Éljen Simonffy Imre főgondnok! Haladjon hát tovább is nagy nevű elődeinek nyomdokain, — mi követni fogjuk őt — mondá az egész közgyűlés helyeslése mellett az agg főpásztor. Diadala után ssi véből üdvözli a legnagyobb magyar ref. egyház főgondnokát.

Simonffy Imre néhány meleg szóval mondott köszönetet elnöktársának és a presbiteriumnak az üdvözlétért, az egyház hiveinek immár negyedszer ismétlődő megválasztásáért. Amit előző alkalommal mondott, azt igéri most is: lelkiismeretes buzgalommal, teljes edaadással igyekszik munkálkodni az egyház és a főiskola felvirágoztatásáért. (Eljenzés.)

Márk Endre presbiternek ugyanezen választás ellen szabályszerű időben beadott felebbezése volt a tárgysorozat következő pontja. E felebbezés — mint már írtuk — két féle alapon is megtámadja a választást. Először is szerinte a választás nem volt megejtendő, miután a választók névsora nem jogérvényesen volt összeállítva, mert azon közgyűlési határozat, mely szerint még egyházi adót nem fizetett új egyháztagnak is szavazhatnak, valamint a főiskolai tanszakok képviselőinek a presbiteriumból való kiközösítésére vonatkozó határozat felebbezés alatt áll. Másodszor a szavazatok nagy része az egyháztanács által kiadott utasítás ellenére nyomtatott szavazó lapokon adatott be, amelyek alakjuknál fogva félre vezették a választókat. Érvényesek tehát csak az írott szavazó lapok lehetnek, minélfogva felebbező az ezeken kiírt jelölteket kéri megválasztottaknak kijelenteni.

A felebbezés mindössze három felszólalást provokált.

Szinay Gyula úgy vélekedik, hogy ezt el kell fogadni s az egyházmegyéhez felküldeni, de megjegyzések nélkül nem teheti azt a presbiterium. Így a kísérelvélben meg kell mondani, hogy a 700 és egynéhány szavazat között mindössze 47 olyan új választó volt, akik adó fizetés nélkül az idén vétettek be az egyház tagjai közé. Ha ezeknek a szavazatát hozzá adjuk a kisebbség szavazataihoz, még akkor is ötszörös, hatszoros a többség. A felebbezés a gyakorlatra is hivatkozik. Nos hát három évvel ezelőtt is nyomtatott szavazó lapokkal választottak.

Felszólaló azon kifogás ellen is tiltakozik, mintha a presbiterium félre vette volna a választókat. Mert hiszen az üres szavazó lapokat az egyháztanács a város könyvnyomdájában nyomatta, a kitöltött szavazó lapok pedig más nyomdában készültek. Ez utóbbi tehát nem az egyháztanács, hanem a választók egy csoportjának a ténye volt, melyhez ő is, a felszólaló, tartozik.

Kiss Albert szerint a választás ellen ilyen alakban nincs helye felebbezésnek. Itt csak panaszról lehet szó. De, hogy a presbiterium akadékoskodással vádolható ne legyen, hozzájárul a felebbezés elfogadásához.

Kovács József pedig azt az észrevételt tette, hogy a törvény szövege szerint a presbiterium alakulása ellen, — amint a felebbezés teszi, — nem lehet appellálni, panasz csak egy vagy több presbiter választása ellen emelhető.

Valaki előtt különösnek tűnt fel még az is, hogy a felebbezés olyan időben adatott be, amidőn hivatalosan még megállapítva, sem publikálva nem volt a választás eredménye.

— Hátha Röntgen sugarakkal szimatolta ki Márk Endre! — szölt közbe másik presbiter.

A tanári testület bejelenti a presbiterumba választott hat tagját, Puky Gyula kir. táblai elnök pedig polgári hivatalában való nagy elfoglaltságára hivatkozva presbiteriumi állásáról lemondott. Kiss Áron püspök és Nagy Zsigmond igen meleg hangon előadott indítványára, melyben utóbbi kifejezte mennyire érzékeny veszteség volna ha Puky Gyula nemes szíve, egyházas buzgósága és bölcsesége hiányzanék a presbiteriumból, a közgyűlés egyező akarattal fölkérte az elnökséget, hogy Puky Gyulát birja rá lemondása visszavételére.

Az 1894—96. évekről szóló pénztári számadásokat felül vizsgáló küldöttség jelentése alapján a mostani és volt pénztárnokoknak, ellenőröknek a felmentvényt megadták. Csonka Lajos elhunyt ispotályi dékán temetési költségeire 50 frtot szavaztak meg. Az újonnan alkalmazott tanítók esperesi consensusa megérkezett ami tudomásul vé-

tetett. Kanizsai Endréné árok-utcai tanítóné részére tanteremül elfoglalt lakásáért kárpótlásadás és ezen tanteremnek fűtése iránt a városi tanácsához ismételt kérelmet intéznek. E tárgynál Nagy Zsigmond azon ohajtását fejezte ki, vajha, véglegesen rendeztetnék már az egymásra utalt két testvér testületnek, az egyháznak és a városnak egymáshoz való viszonya, hogy így megszűnjék a köztük dúló aprószeres torzszalkodás.

Néhány kisebb ügyet intéztek még el, mire a gyűlés 1 óra tájban véget ért.

Mulatságok.

* **Tűzoltók vigalma Földesen.** Mint földesi levelezőnk írja, ott sikerült táncmulatságot rendezett a tűzoltótestület a saját pénztára javára. A táncvizigalom jövedelme a 130 frtot meghaladja. A jelen volt hölgyek közül tudósítónknak a következő neveket sikerült följegyeznie:

Urasszonyok: Boross Lajosné, Csicsó Lajosné (Nagyvárad), Kiss Ferenczné, Kiss Józsefné, Dr. Matolcsi Kálmáné, Nagy Antalné, Rózsa Jánosné, Szöllőssy Imréné, Szaniszló Gáborné (Kaba), Vincze Józsefné, Lloczky Mihályné stb.

Leányok: Boross Jolán, Bartia Ilona, Floskai Irén (Darvas), Nagy Berta, Matolcsi Rózsa, Matolcsi Emma, Matolcsi Kornél, Rózsa Emma, Rózsa Cornél, Soltész Eszti (Süly), Szöllőssy Margit, Szöllőssy Klémma, Szécsi Margit (Mezőtur), Vincze Mariska, Zloczky Margit s még többen. A négyeseket 36 pár táncolta az igazán mintegy családias multság reggeli 5 órakor ért véget, akkor is csak azért, mert az időben egy kötélverő iparosnak a háza kigyuladt, mely a sokakra felejtethetetlen és jókedvű mulatságot megzavarta.

Mikor az istenke mosolyog.

— A helyőrség tisztikarának táncestélye a „Bika” szálloda dísztermében február 22-én. —

A jó Istenke álmodott . . .

Valami édes, boldog álma lehetett a jó Istenkének: mert mosolygásától aranynyá — biborra vált a keleti égbolt.

Erre a büvös-bajos ragyogásra meglibbentették hattyu-pihe szárnyaeszkáikat a szundikáló kis angyalok s egymásután nyitogatták ki kék tengerben fürdő csillagszemeket, a melyeknek csodás, mesés fényét csaknem elhomályosította a jó Istenke mosolyának tündöklő bibora.

A minden szépségükre olyanmire hirt bohóks angyalok, nem tudva mire magyarázni ez egyszerre való nagy változást: fölráncolták bársony homlokukat s piczi szájaeszkáikból egy rózsabimbót csuesorítva, nagyon közel állottak már a siráshoz, midőn halk püsszegés hallatszott a hátuk mögött.

Egyszerre odafordították a tekintetüket s látták, hogy a jó Istenke ágya mellett virrasztó „inspekciós angyalka” int feléjük hófehér szárnyával hívogatólag.

Nesztelenül libbent föl a kíváncsi kis angyalsereg s köröskörül vették, mint egy szép koszoru az Istenke ágyát.

Csak mikor már kigyönyörködték magukat a jó kis Istenke boldog mosolygásán, csak akkor vették észre, hogy az „inspekciós angyalka” kis kezében tartja az „égi hírmondó” mennyei ujság reggeli számát.

Hejh! hogy dugták oda egyszerre kíváncsi fürtös fejcskéiket s alig tekintettek bele, már is hangosan kezdett a szívük dobogni.

Bizony, bizony! . . .

Vajjon mi is volt abban a „mennyei hírmondóban” olyan varázsigé? . . .

Am . . .

Sok, sok édes álom megvalósulása; sok piciny szív titkos vágyódása, édes epedése: — a *báli krónika*.

De még annak is a koronája, még annak is a ragyogó kárbunkulus köve: „*az első tiszti kränzchen*” . . .

A kis angyalok sóhajtván néztek az alvó Istenkére.

A jó Istenke még mindig édesen mosolygott.

Ki tudja, nem-e az ő kedvenc angyalkáit látta táncolni álmába az ő fiaival, az édes hazát védő derék marsfiakkal? . . .

A fiúk kis angyalok újra körülfogták a puha selyemágyat, s csöpp kis kacsoikat szépen összetéve várták az Istenke ébredését.

A jó Istenke: *mosolyogva* ébredt.

Persze amint meglátta ágya körül azt a sok kis rimánkodó babafejet, azonnal tisztába volt a kérésükkel, s szóhoz se engedve jutni őket, jóságosan megszólalt:

— Nem bánom na, menjetek kis haszon-talanok; hanem aztán előre megmondom, hogy én hozzám ne merjetez jönni rimánkodni a kaucezióért mert nekem nincs.

— *Mulassatok a tisztekekkel, de beléjük ne szeressetek! . . . mert azok nagyon drága gyermekek.*

De bizony a végső intő szót már nem is igen hallotta az örömben szétrebbent angyalsereg, csak rohantak egyre-másra a mennyei szabóműhelybe, a hol holdsugarakból és szivárványból készítik a báli ruhát s csak úgy a levegőből kiáltották oda egymásnak:

— Pá! pá! . . . a viszontlátásra szombaton este a tiszti kränzchenen, ott mindnyájan ott leszünk! . . .

A jó Istenke még utánuk kiáltotta jó hangosan:

— Aztán ott legyetek ám pont kilencz órákor, ne várassátok magatokra a tiszteket!

Természetes, hogy négy hangra kiáltották vissza chórusban:

— Mindnyájan ottan leszünk! . . .

Na de nem is angyal az aki ott nem lesz.

Mars.

Vegyes.

Asszonyok férfiruhában. Mint több lap írja, Párisban és környékén tíz asszony rendőri engedélyt kapott a teljes férfiruha viselésére. Közéjük tartozik egy híres párisi művésznő, egy asszonyi czégfestő és diszítő, egy nagy nyomda férfias vezetője és különféle más nő, akiknek sikerült a rendőrprefektet meggyőzni, hogy asszonyi ruhájukat az erősebb nem öltözékével kell felcserélniök. Dioulafoy asszony, egy nevezetes régiségkutatónő és a párisi társaság legkedveltebb tagja, már rég idő óta gyakorolja azon kiváltságot, hogy a nyilvánosság előtt férfiruhában jelenik meg, mintegy azon sok kiváló szolgálatok elismeréséül, melyeket az államnak tett. Ennek az asszonynak köszönheti a régiség-tudomány Dárius temploma romjainak felfedezését, — oly tett, melyért a leghíresebb kutatók tisztelettel adóznak iránta. Dioulafoy asszony ugyanazon szabót foglalkoztatja, s kinél férje ruhái készülnek és vetélkedik férjével különös öltözékeinek elkészítésében. Daczára férfias megjelenésének, egyike a legszellemesebb francia nőknek és vonzó, valódi női kecsesség disziti. Szalonja, mely Európa legnagyobb tudósainak találkozó helye, Páris legelőkelőbb szalonjai közé tartozik. Egy másik híres francia nő, ki szintén évek óta előszeretettel viseli a férfiruhát, az állat-festő Bonheur Róza.

Színész babonák. Sok mulatságos dolgot ír egy német lap a különféle színészbabonákról. Egy ünnepezt német színész például, sohase jobb lábára, hanem a balon huzza föl először czipőjét, különben „baj érné előadás közben”. Egy híres táncosnő babonás hite szintén a czipők kérdésén fordul meg. Oriási módon fölizzagta ugyanis, ha a czipőjét nem a padlóra rakják, hanem aszaltalpra vagy székre. Ezt ő mindjárt baljóslatnak veszi. Rosz jelnek tekinti azonban azt is, ha czipője felhuzása közben leszakadt az egyik gomb, vagy fölleslett a varrás. Ha a kézi tükre törött el, azt következtette belőle nyomban hogy a szerződést felbontják. Mitterwurzer, a híres drámai színész, a ki nemrégiben halt csak meg, mielőtt a szinpadra lépett volna, megesókolta mindig amulettjét, amelyet örökösen magával hordozott. Egy másik, szintén hírneves német színész szinte rákényszerítette látogatóit, hogy üljenek le, nehogy izgatott legyen azután játék közben. Ugyanennek a színésznek volt még az a szokása is, hogyha öltözőjében feledte valamijét, soha vissza nem ment érte, hanem belenézett tükrébe, azután leült. Ez annyit jelentett, mintha vissza ment volna az öltözőbe. Persze, ha sürgős szüksége volt az elfeledett tárgyra, mást kellett érte menesztenie. Szintén német volt az a színész, a ki ha színházba menet macska akadt az útjába, háromszor kiköpött mindig. Különb, ugymond, nem lett volna nyugta az este. Különösen sok babona kering arról a czipőről, melyben a művésznők először lépnek a szinpadra. Az illet úgy őrzik némelyek, akár a szemefényüket. A nagy Patti is rabja volt ennek a babonának. Sok babona fűződik azután bizonyos számokhoz. Patti kedves száma például a négy volt. Hogy miért tartotta épen ezt a számot a legszerenesebbnek, azt soha senkinek sem árulta el. Tartott tőle, hogy ez által lerontaná a szám hatását. Veszedelmes szám a 18-as. A napok dolgában legvégtesebbnek általán a pénteket tartják a színészek. Szerenését hozó nap ezzel szemben a vasárnap. Az olyan darab, a mely ezen a napon kerül bemutatóra, okvetlenül sikert arat.

DEBRECZENI VÁROSI SZÍNHÁZ.
Folyószám 114. Páratlan bérlet 91. szám.

Ma, hétfőn, 1898. évi január hó 24-én tizedszer:

A gyimesi vadvirág.

A budapesti népszínház által a Ruszt-féle 1000 frtos pályadíjjal jutalmazott eredeti népszínmű, 3 felvonásban. Irta: Ghéczy István. Zenéjét összeállította: Konti József.

Személyek:

- Balánka János — — Fenyéri Mór.
- Orzse, a felesége — — F. Csigaházy E.
- Imre, fiok — — Komjáthy J.
- Mária, leányuk — — Szabó Irma.
- Özv. Fábriánné Julis — — Csügényi V.
- Gyurka, a fia — — Békéssy Gy.
- Rab Pezsmér Péter — — Haday Sándor
- Magdolna, a leánya — — F. Kállay L.
- Plóbános — — Bartha István.
- Törpe Csura, harangozó — — Püspöky Imre.
- Csuráné, a felesége — — Locsarekn G.
- Marci, fiok — — Sziklay Miklós.

Holnap, kedden 1898. évi január hó 25-én

Pry Pál.

Angol bohózat.

Kiadó és laptulajdonos: Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság. Felelős szerkesztő: Koncz Ákos. Főmunkatárs: Ujlaki Antal.

Hajdávármegye és Debreczen sz. kir. város Főispánjától.

806.
1897.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város márczius havi rendes közgyűlésén választás útján betöltendő

rendőrfogalmazói állásra

a katonai ügyosztályba való beosztás mellett, mely állás évi 900 frt fizetés 200 frt lakbérből álló javadalmazással van összekötve, továbbá egy

irnoki állásra,

mely állás évi 650 frt fizetés és 100 frt lakbérből álló javadalmazással van összekötve, ezennel pályázat hirdettetik.

Felhivatnak az ezen állásra pályázni kívánók, miszerint keletleg felszerelt pályázati kérvényeket hozzám, mint a kijelölő választmány elnökéhez folyó évi márczius hó 15-ének d. u. 5 órájáig anyival inkább benyujtsák, mert a később érkező pályázati kérvények tekintetbe vétetni nem fognak. Debreczen, 1898. január 8.

Gróf Dégenfeld József
66-2-1 főispán.

Fa-eladási hirdetmény.

Margitta nagyközség tulajdonát képező s a szomszédos genyéti határon fekvő, mintegy 40 hold területű fiatal eserfás erdő fa-anyagára, 1800 frt kikiáltási árban 1898. márczius 1-én d. e. 10 órákor árverés fog tartatni.

Írásbeli zárt ajánlatok 200 frt bánompénzzel annak kijelentése mellett, hogy ajánlattevő a feltételeket ismeri s azt magára nézve kötelezőnek elfogadja, Margitta község előljáróságánál 1898. február 28. d. u. 5 órájáig adandók be.

A vételi ár három egyenlő részletben és pedig 1898. márcz., ápr. és máj. havak első napjain fizetendő.

Egyébb feltételek az előljáróságná megtekinthetők.

Margitta, 1898. január 22-én.

Horváth Lajos s. k. Pogány Sándor s. k.
jegyző. bíró.

Szabó Lajos Fiai
czég

tudatja a n. é. közönséggel, hogy a farsangra már raktárra érkeztek a

legújabb —<
Farsangi divat-
—> **czikkék:**

színes selymek, világos színű divatszövetek, selymes Zephirek, szerb vásznak, mosó Batistok, legyezők, szalagok, keztyűk.

